

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет _____ магістерської
підготовки
Кафедра публічного управління та
менеджменту природоохоронної
діяльності

Магістерська кваліфікаційна робота

на тему: Удосконалення державної комунікативної політики України

Виконала студентка 2 курсу групи МПУ-18
спеціальності 281 Публічне управління та
адміністрування
Калмикова Карина Станіславівна

Керівник к.е.н., доц.
Жавнерчик Олеся В'ячеславівна

Консультант _____
_____

Рецензент ОДЕКУ к.ю.н., доц.
Швидченко Ірина Георгіївна

Одеса 2019

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет магістерської підготовки

Кафедра публічного управління та менеджменту природоохоронної діяльності

Рівень вищої освіти магістр

Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

Павленко О.П.

«28» жовтня 2019 року

З А В Д А Н Н Я
НА МАГІСТЕРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Калмиковій Карині Станіславівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Удосконалення державної комунікативної політики України
керівник роботи Жавнерчик Олеся В'ячеславівна, к.е.н., доц., _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «18» жовтня 2019 року № 235-С

2. Строк подання студентом роботи 9 грудня 2019 року

3. Вихідні дані до роботи матеріали наукових та періодичних видань, статті фахових збірників наукових робіт, розробки вітчизняних та закордонних вчених, матеріали сайтів Інтернет-мережі з питань державної комунікативної політики, а також авторські аналітичні дослідження з питань забезпечення принципів відкритості, прозорості та зворотного зв'язку в системі комунікацій органів державної влади з громадськістю.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Теоретичні засади державної комунікативної політики.

2. Аналіз сучасного стану державної комунікативної політики.

3. Удосконалення державної комунікативної політики України.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

1. Схема комунікації органів державної влади. 2. Види державно-управлінських комунікацій. 3. Механізми комунікації органів державної влади. 4. Фактори впливу на ефективність використання комунікативних каналів органами державної влади. 5. Моделі державної комунікативної політики Європейського Союзу. 6. Базове нормативно-правове забезпечення інформаційної та комунікативної політики України. 7. Напрями

удосконалення державної комунікативної політики України. 8. Механізм конструювання бренду держави.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада Консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 28 жовтня 2019 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Оцінка виконання етапу	
			у %	за 4-х бальною шкалою
1	Робота з літературними джерелами	28.10.19- 03.11.19	90	відмінно
2	Робота над розділом 1 «Теоретичні засади державної комунікативної політики»	04.11.19- 13.11.19	88	добре
3	Робота над розділом 2 «Аналіз сучасного стану державної комунікативної політики»	14.11.19- 23.11.19	92	відмінно
4	Рубіжна атестація	18.11.19- 23.11.19	90	відмінно
5	Робота над розділом 3 «Удосконалення державної комунікативної політики України»	24.11.19- 06.12.19	90	відмінно
6	Оформлення роботи	06.12.19- 09.12.19	90	відмінно
7.	Здача роботи на кафедрі	09.12.19		
8.	Перевірка на плагіат	09.12.19- 12.12.19		
	Інтегральна оцінка виконання етапів календарного плану (як середня по етапам)		90	відмінно

Студент Калмикова К.С.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи Жавнерчик О.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

на магістерську кваліфікаційну роботу на тему:
«Удосконалення державної комунікативної політики України»
Калмикової Карини Станіславівни

Актуальність теми. Необхідність формування оптимальної діалогової комунікативної системи як ключового інструменту зростання рівня легітимності органів державної влади в Україні в контексті розбудови громадянського суспільства актуалізує розроблення пріоритетних комунікативних стратегій та тактик.

Метою магістерської роботи є обґрунтування напрямів удосконалення державної комунікативної політики та розроблення практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності використання комунікативних каналів органами державної влади.

Відповідно до мети поставлено до вирішення такі завдання: узагальнити теоретичні погляди на сутність державної комунікативної політики; дослідити складові елементи механізмів державної комунікативної політики; розглянути напрями державної комунікативної політики, дослідити зарубіжні моделі організації державної комунікативної політики; проаналізувати сучасний стан державної комунікативної політики, визначити головні напрями її подальшого розвитку; проаналізувати інституціональне середовище державної комунікативної політики; розробити пропозиції щодо формування бренду держави та покращення іміджу органів державної влади; розробити пропозиції щодо підвищення ефективності використання комунікативних каналів органами державної влади.

Об'єктом дослідження є процес організації державної комунікативної політики в Україні.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти державної комунікативної політики.

Методи дослідження: абстрактно-логічний, графічний, економіко-статистичного аналізу, стратегічного аналізу, систематизації, порівняння, екстраполяції.

Наукова новизна даної роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні перспектив розвитку державної комунікативної політики України з метою формування позитивного іміджу органів державної влади та ствердження бренду держави.

Практична значущість роботи полягає у розробленні пропозицій з удосконалення державної комунікативної політики України.

Магістерська кваліфікаційна робота містить: основна частина – 90 стор.; таблиць – 18; рисунків – 8; літературних джерел – 60.

Ключові слова: комунікації, державна політика, комунікативна політика, комунікативні канали, моделі комунікацій, громадянське суспільство.

S U M M A R Y

for the master's qualifying work on the theme:
«Improvement of the state communication policy of Ukraine »
Kalmykova Karyna Stanislavivna

Actuality of theme. The need to form an optimal dialogic communicative systems as a key tool for increasing the level of legitimacy of public authorities in Ukraine in the context of civil society development actualizes the development of priority communication strategies and tactics.

The purpose of the master's thesis is to substantiate the directions of improvement of the state communication policy and to develop practical recommendations for increasing the efficiency of the use of communication channels by the state authorities.

The objectives of the work are: to summarize theoretical views on the essence of state communication policy; to investigate the constituent elements of mechanisms of state communication policy; to consider the directions of the state communication policy, to explore foreign models of the organization of the state communication policy; to analyze the current state of the state communication policy, determine the main directions of its further development; to analyze the institutional environment of the state communication policy; to develop proposals on forming the state brand and improving the image of public authorities; to develop proposals for improving the efficiency of the use of communication channels by public authorities.

The object of research is the process of organizing state communication policy in Ukraine.

The subjects of research are theoretical, methodological and practical aspects of the state communication policy.

Methods of research: abstract-logical, graphic, economic-statistical analysis, strategic analysis, systematization, comparison, extrapolation.

The scientific novelty of this work is to theoretically substantiate the prospects of the development of the state communication policy of Ukraine in order to form a positive image of the state authorities and to affirm the brand of the state.

The practical importance of the work lies in the development of proposals for improving the state communication policy of Ukraine.

Master's qualification paper contains: the main part - 90 pages; tables - 18; drawings - 8; literary sources - 60.

Key words: communications, public policy, communication policy, communication channels, models of communication, civil society.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОЛІТИКИ	10
1.1. Державні комунікації: сутність та місце в розбудові громадянського суспільства.....	10
1.2. Напрями та механізми реалізації державної комунікативної політики	19
1.3. Сучасні моделі організації державної комунікативної політики в зарубіжній практиці.....	27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ДЕРЖАВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОЛІТИКИ	36
2.1. Інституціональне середовище організації державної комунікативної політики в Україні.....	36
2.2. Аналіз поточного стану забезпечення принципів відкритості, прозорості та зворотного зв'язку в державній комунікативній політиці України	44
2.3. Трансформації та реформи державної комунікативної політики...	57
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	68
3.1. Напрями удосконалення державної комунікативної політики в контексті євроінтеграційного вектору розвитку України.....	68
3.2. Формування бренду держави як складова державної комунікативної політики	78
ВИСНОВКИ	88
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	91
ДОДАТКИ	98

ВСТУП

Сьогодні в Україні відбуваються кардинальні зміни у всіх сферах суспільного життя, організаційна структура апарату державного управління зазнала значних перетворень, однак лише наближається до міжнародних стандартів демократичного врядування, оскільки залишається невирішеною проблема відсторонення влади від народу, подолання її закритості від суспільства та відірваності від потреб громадян. Українське суспільство поступово починає переймати кращі традиції зарубіжних демократичних практик, що визначає незворотність впроваджуваних реформ, тому формування оптимальної діалогової комунікативної системи як ключового інструменту зростання рівня легітимності органів державної влади в Україні та рівня довіри до державно-управлінських рішень в контексті розбудови громадянського суспільства актуалізує розроблення пріоритетних комунікативних стратегій та тактик.

У наукових працях вітчизняних вчених продовжують висвітлюватися теоретико-методологічні і прикладні аспекти комунікативної діяльності в державному управлінні, практичні аспекти формування і здійснення комунікативної політики органами державної влади та практичні аспекти забезпечення ефективної взаємодії державних структур з громадськістю, зокрема в роботах С.А. Бронікової (концептуальні засади соціокомунікативного механізму державного управління), О. Є. Бухтатого (державна інформаційна політика та проблеми впровадження електронної демократії), Н.В. Грицяк (механізми та інструменти посилення інформаційної прозорості влади), Н.К. Дніпренко (е-демократія, принципи взаємодії влади та громадськості), Н.М. Драгомирецької (практика реалізації комунікативних проєктів на регіональному рівні), В.М. Дрешпака (прикладні аспекти взаємодії органів публічної влади з територіальною громадою, зарубіжний досвід комунікативної діяльності служб зі зв'язків з громадськістю),

Н.М. Ільченко (механізми реалізації державної політики щодо ЗМІ), К.С. Кандагури (комунікативні проєкти та механізми взаємодії влади з інститутами громадянського суспільства), І.І.Колосовської (партнерська взаємодія влади і громади), О.М. Крутій (методологічні основи та технології суспільного діалогу влади і громадськості), Н.В. Піроженко (громадський контроль та забезпечення прозорості), Г.Г. Почепцова (інформаційні війни та забезпечення комунікаційних операцій), С.М.Серьогіна (відновлення довіри до влади, формування компетентностей держслужбовців та депутатів місцевих рад), С.В. Штурхецького (комунікативні стратегії в місцевому самоврядуванні в Україні), та інших авторів.

Метою магістерської роботи є обґрунтування напрямів удосконалення державної комунікативної політики та розроблення практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності використання комунікативних каналів органами державної влади.

Відповідно до мети поставлено до вирішення такі завдання:

- узагальнити теоретичні погляди на змістовну сутність державних комунікацій та державної комунікативної політики;
- дослідити складові елементи механізмів державної комунікативної політики, специфіку напрямів комунікаційних потоків;
- розглянути характерні особливості та напрями державної комунікативної політики, визначити традиційні комунікативні канали органів державної влади, напрями їх розвитку та фактори, які сприяють підвищенню ефективності використання;
- дослідити зарубіжні моделі організації державної комунікативної політики, визначити ключові напрями удосконалення державної комунікативної політики, які використовуються в зарубіжній практиці;
- проаналізувати інституціональне середовище державної комунікативної політики України та вектори його розвитку в контексті євроінтеграційного курсу;
- проаналізувати сучасний стан державної комунікативної політики,

зокрема з питань забезпечення принципів відкритості, прозорості та зворотного зв'язку в державній комунікативній політиці України, визначити головні напрями її подальшого розвитку;

- розробити пропозиції щодо формування бренду держави та покращення іміджу органів державної влади.

Об'єктом дослідження є процес організації державної комунікативної політики в Україні.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти державної комунікативної політики.

Методи дослідження. У роботі використано методи: абстрактно-логічний – для узагальнення теоретичних засад організації державної комунікативної політики, графічний, економіко-статистичного аналізу – для аналізу поточного стану забезпечення відкритості та прозорості у державній комунікативній політиці України, стратегічного аналізу – для визначення стратегічних орієнтирів розвитку державної комунікативної політики, методи систематизації, порівняння, екстраполяції - при дослідженні проблем розвитку державної комунікативної політики та шляхів їх вирішення.

Інформаційною базою роботи стали офіційні матеріали органів державної статистики, нормативно-правові акти України, наукові монографії, статті та матеріали конференцій з теми дослідження.

Наукова новизна даної роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні перспектив розвитку державної комунікативної політики України з метою формування позитивного іміджу органів державної влади та ствердження бренду держави. Практична значущість роботи полягає у розробленні пропозицій з удосконалення державної комунікативної політики України.

Результати магістерської роботи апробовані на щорічній конференції молодих вчених ОДЕКУ 2019р. та опубліковані в матеріалах Всеукраїнської науково-практичної конференції «Підприємництво, бухгалтерський облік та фінанси: національні особливості розвитку» (7 грудня 2019р., м. Київ, Україна).

ВИСНОВКИ

В роботі узагальнені теоретичні погляди на змістовну сутність державних комунікацій, які визначено як організацію інформативних потоків у сфері комунікативної взаємодії органів державної влади і громадськості, та державної комунікативної політики, яка спрямована на розв'язання суспільних проблем для налагодження ефективного діалогу між державою і громадськістю з метою формування належного рівня довіри до органів влади. Розроблено класифікацію видів державних комунікацій та запропоновано поряд із традиційними підходами використовувати як класифікаційні ознаки психологічні аспекти надання та сприйняття інформації. Підкреслено значущість удосконалення засад державної комунікативної політики в контексті розвитку громадянського суспільства України.

Досліджені складові елементи механізмів державної комунікативної політики дозволили визначити специфіку напрямів комунікаційних потоків, які носять односторонній прямий, односторонній зворотній та двосторонній (діалоговий характер). Проаналізована схема побудови комунікацій держави, на основі якої сформульовано характерні риси та особливості механізму зворотного зв'язку, який має сприйматися управлінською системою у вигляді відповідних змін в її внутрішньому середовищі або середовищі управлінського впливу.

Розглянуто характерні особливості та напрями державної комунікативної політики України, зроблено висновок, що традиційна модель комунікативної політики держави втрачає свою актуальність в умовах динамічності медійного середовища трансформується в інтерактивні форми комунікативної співпраці, діалогові та спільні пошуки управлінських рішень, на основі прямих комунікативних зв'язків, які виключають посередників. Досліджені інноваційні комунікативні канали органів державної влади та визначені фактори, які впливають на ефективність їх використання, зокрема

забезпечення реалізації права доступу до інформації, динаміка процесів інформатизації та цифровізації державної політики та рівень комунікативної культури громадян.

Досліджено зарубіжні моделі організації державної комунікативної політики, що дозволило визначити її складові, які використовуються в зарубіжній практиці, а саме постійний моніторинг комунікаційних потреб громадян, посилення демократичної участі в процесі прийняття рішень, інформування та роз'яснення в доступній формі, забезпечення достовірності та зручності комунікативних каналів, активне використання зворотного зв'язку з метою стимулювання активної участі громадян у формуванні і реалізації комунікаційної політики. Зроблено висновок щодо напрямів розвитку державної комунікативної політики в контексті сучасних практик, які включають спрямованість державної комунікативної політики на формування іміджу та нарощування комунікативного потенціалу, інформатизацію та цифровізацію державної комунікативної політики, спрямованість на забезпечення потреб громадян, розвиток інституціонального середовища, формування інституцій державних комунікацій, професіоналізацію державної комунікативної діяльності та забезпечення балансу транспарентності та інформаційної відкритості з дотриманням інформаційної безпеки.

Проаналізовано інституціональне середовище державної комунікативної політики, зроблено висновок про значну розпорошеність регулятивних нормативно-правових актів з питань державної комунікативної політики, постійний законотворчий процес щодо удосконалення та впровадження інновацій в комунікаціях за європейськими стандартами і директивами, відсутність базового засадничого закону щодо визначення ключових термінів та пріоритетів.

Проаналізовано сучасний стан державної комунікативної політики, зокрема з питань забезпечення принципів інформаційної доступності і прозорості, визначені головні успіхи проваджуваних реформ, які значною

мірою стосуються прогресу у запровадженні систем електронного урядування та посилення різновекторної участі інститутів громадянського суспільства в процесі розроблення і реалізації державної політики, а також визначено напрями її подальшого розвитку, які стосуються переліку заходів інституціонального, організаційного, методичного, інформаційно-цифрового характеру та посилення патисипативності громадянськості при формуванні і реалізації державної комунікативної політики.

Розроблені пропозиції щодо формування бренду держави та покращення іміджу органів державної влади, які засновані на покращенні позицій України у світових рейтингах та позиціюванні України як дійсно європейської, демократичної, правової та соціальної держави. Визначено роль комунікативної політики в структурі механізму формування бренду держави, яка полягає в транслюванні в свідомість цільових аудиторій зовнішнього і внутрішнього середовища (механізм просування) конструйованого і програмованого образу, систематизовано перелік суб'єктів зовнішньої комунікативної політики та визначено їх рольові характеристики. Зроблено висновок, що сприйняття транслюваного бренду держави також залежить від результатів суспільно-політичних трансформацій та загального іміджу органів державної влади та їх керівників (репрезентація бренду держави).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Калмикова К.С. Демократичне врядування як основа громадянського суспільства в Україні. *Конференція молодих вчених Одеського державного екологічного університету.*, 06-10 трав. 2019 р. Одеса: ОДЕКУ, 2019. С.222-223.
2. Литвинова Л. В., Збираник Ю. В. Теоретичні аспекти розвитку комунікації у органах публічної влади в Україні. *Державне управління: теорія та практика.* 2015. № 2. С. 4-11.
3. Павленко Є. Функціонування суспільного телерадіомовлення України як суб'єкта державної комунікативної політики. *Державне управління та місцеве самоврядування.* 2018. Вип. 4. С. 115-121.
4. Лашкіна М. Г. Нові підходи до комунікації в публічному просторі державного управління. *Публічне управління: теорія та практика.* 2013. Вип. 1. С. 10-18.
5. Подорван А. Ф. Принцип зворотного зв'язку як основа комунікацій органів державної влади з громадськістю. *Проблеми і перспективи економіки та управління.* 2015. № 2. С. 291-297.
6. Рашковська О. В. Вплив громадянської комунікації на демократизацію системи державного управління України. *Державне управління: удосконалення та розвиток.* 2016. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2016_4_12 (дата звернення: 1.11.2019р.).
7. Драгомирецька Н. М. Сучасні тенденції комунікацій у державному управлінні. *Публічне урядування.* 2015. № 1. С. 85-96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pubm_2015_1_10 (дата звернення: 8.11.2019р.).
8. Концепція проекту Закону України «Про основні засади державної комунікативної політики». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/85-2010-%D1%80> (дата звернення: 26.10.2019р.).

9. Закон України «Про інформацію». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2657-12> (дата звернення: 5.11.2019р.).
10. Негодченко В. Основні напрями державної інформаційної політики в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 4. С. 77-81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2016_4_15 (дата звернення: 16.11.2019р.).
11. Драгомирецька Н.М., Кандагура К.С., Букач А.В. Комунікативна діяльність в державному управлінні. Навчальний посібник. Одеса, 2017. 180с.
12. Рішення Конституційного суду України щодо офіційного тлумачення ст. 34 Конституції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12#n51>. (дата звернення: 5.12.2019р.).
13. Бухтатий О. Публічні комунікації демократичної держави: монографія. Дніпро: Журфонд, 2018. 297 с.
14. Колосовська І. І. Формування ефективної моделі партнерства інститутів публічної влади та громадянського суспільства. *Ефективність державного управління*. 2015. Вип. 45. С. 161-166.
15. Гресько О. В. Нові форми політичних комунікацій в Україні та ЄС. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія*. 2016. Вип. 15. С. 204-210.
16. Григорян О.О. Світовий і вітчизняний досвід забезпечення прозорості та відкритості органів державної влади в реалізації публічної політики (інформаційний аспект). URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej15/txts/12GOOPIA.pdf> (дата звернення: 16.11.2019р.).
17. Пахнін М. Л. Інституційне забезпечення державної комунікативної політики: міжнародний досвід. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2017. № 4. С. 75-81.
18. Романенко Є.О. Моделі комунікативної політики держави та інструментальне забезпечення взаємодії органів державної влади та

громадськості. *Демократичне врядування*. 2014. Вип. 14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2014_14_11 (дата звернення: 30.10.2019р.).

19. Баровська А. В. Інституційне забезпечення державної комунікативної політики Великої Британії. *Стратегічні пріоритети*. 2013. № 4. С. 85-90.

20. Романенко Є. Інституційні форми оптимізації державної комунікативної політики в Україні. *Публічне управління: теорія та практика*. 2014. Вип. 3. С. 73-79.

21. Баровська А. В. Державна комунікативна політика Норвегії. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 4. С. 122-128.

22. Веремчук Т. Ю. Методологія дослідження комунікацій ЄС. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2013. № 3-4. С. 4-8.

23. Кострубіцька А. В. Моделі державного регулювання діяльності засобів масової комунікації у країнах Європейського Союзу: регіональний аспект. *Університетські наукові записки*. 2014. № 3. С. 204-210.

24. Збираник Ю. В. Принципи і особливості розвитку комунікаційної політики Європейського Союзу. *Інвестиції: практика та досвід*. № 6/2018. С. 99-103.

25. Тихомирова Є. Б. Комунікативна політика ЄС: інформаційна безпека vs транспарентність. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2011. Вип. 102(1). С. 22-28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2011_102%281%29_5 (дата звернення: 6.11.2019р.).

26. Конах В. К. Система концептуальних документів ЄС в інформаційній сфері як приклад для України. *Стратегічні пріоритети*. 2016. № 3.- С. 94-103.

27. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 - 2020 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2016> (дата звернення: 10.12.2019р.).

28. Кохан А.І. Державна комунікативна політика – механізм ефективної діяльності інституту публічної влади в Україні. URL:<http://academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Kohan.pdf> (дата звернення: 8.12.2019р.).

29. Нестерович В. Ф. Принципи відкритості та прозорості в діяльності органів державної влади як передумова утвердження демократії участі. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2016. № 2. С. 67-77.

30. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за 2017 рік. Про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина України. URL: <http://www.ombudsman.gov.ua/> (дата звернення: 20.11.2019р.).

31. Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3-2002-%D0%BF>

32. Інформаційно-аналітичні матеріали за підсумками роботи Приймальні Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/appeals/requests-state> (дата звернення: 3.11.2019р.).

33. Урядовий портал. Для громадськості. Звернення громадян URL: <https://www.kmu.gov.ua/gromadskosti/zvernennya-gromadyan/rozglyad-zvernennya-gromadyan-zviti>

34. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за 2018 рік. Про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина України. URL: <http://www.ombudsman.gov.ua/> (дата звернення: 3.12.2019р.).

35. Громадянське суспільство України: сучасні практики та виклики розвитку : аналіт. доповідь / за заг. ред. О. А. Корнієвського, Ю. А. Тищенко , В. М. Яблонського. К.: НІСД, 2018. 128 с.

36. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні : аналіт. доповідь / за заг. ред. О. А. Корнієвського. К.: НІСД, 2017. 56 с.

37. Аналітична доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України "Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році". <https://niss.gov.ua/publikacii/poslannya-prezidenta-ukraini/analitichna-dopovid-do-schorichnogo-poslannya-prezidenta> (дата звернення: 19.11.2019р.).

38. Стратегія комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/576-2017-%D1%80> (дата звернення: 4.12.2019р.).

39. План заходів з реалізації Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції на 2019 рік. http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KR181105.html (дата звернення: 27.11.2019р.).

40. Звіт за результатами моніторингу імплементації Національної стратегії у сфері прав людини (2016 рік). К., 2016. 186 с.

41. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. К., 2017. Ч. 6. 64с.

42. United Nations e-government survey 2018. Gearing e-government to support transformation towards sustainable and resilient societies. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2018> (дата звернення: 20.11.2019р.).

43. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції» від 2 липня 2015р. № 577-VIII URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/577-19> (дата звернення: 1.12.2019р.).

44. Константи́нівська А. К. Електронна петиція як ефективний інструмент політичної участі громадян. *Epistemological studies in philosophy, social and political science*. 2018. Vol. 1, Iss. 1-2. С. 89-95.

45. Довідка про роботу Відділу з питань звернень громадян Апарату Верховної Ради України у 2018 році з електронними петиціями http://vzvernen.rada.gov.ua/documents/ast_v/Dov_petic/ (дата звернення: 20.11.2019р.).

46. Проект Закону України «Про публічні консультації». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63237 (дата звернення: 4.11.2019р.).

47. Поліщук І.О., Лур'є В.К. Електронне урядування в Україні: проблеми та перспективи. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2016. № 3. С. 229-230.

48. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні. Доповідь. Національний інститут стратегічних досліджень. К, 2012. URL: <http://bib.convdocs.org/v35899/?download=1> (дата звернення: 24.10.2019р.).

49. Колосовська І. І. Формування ефективної моделі партнерства інститутів публічної влади та громадянського суспільства. *Ефективність державного управління*. 2015. Вип. 45. С. 161-166.

50. Савчук О. Комунікативна політика держави – запорука економічної та політичної стабільності. URL: [dspace.tneu.edu.ua > bitstream > CABЧУК O.pdf](dspace.tneu.edu.ua/bitstream/CABЧУК_O.pdf) (дата звернення: 2.12.2019р.).

51. Радченко О., Бухтатий О. Моделювання державної комунікативної політики в умовах сучасної України. *Публічне управління: теорія та практика*. 2014. Вип. 3. С. 80-91.

52. Бондаренко А. Інформаційні технології як механізм взаємодії органів влади з громадськістю. URL: [www.dridu.dp.ua > vidavnicтво > Vondarenko](http://www.dridu.dp.ua/vidavnicтво/Vondarenko) (дата звернення: 5.12.2019р.).

53. Бабенко К. А., С. Ж. Лазаренко Засади державної комунікативної політики щодо запобігання та протидії корупції. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2015. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2015_1_3 (дата звернення: 5.12.2019р.).

54. Халецький А. В. Державна комунікативна політика як інструмент ефективної розбудови громадянського суспільства в умовах суспільно-економічних трансформацій. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2012. № 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2012_10_12 (дата звернення: 25.11.2019р.).

55. Гузенко Т. А. Проблемні питання формування та реалізації державної комунікативної політики в Україні. *Держава та регіони*. Сер.: Державне управління. 2014. № 2. С. 8-14.

56. Дубрицький В.В. Формування позитивного іміджу інституту державної служби. *Університетські наукові записки*. 2014. № 2. С. 379-387.

57. Аналіз політики органів влади Одеської області щодостворення умов для участі громадськості в управлінні. «Біла книга»/А.С. Крупник, В.В. Кіщенко, А.С. Трепалюк. Одеса: ПП «Євродрук», 2014. 182с

58. Щербак Н. В. Формування позитивного іміджу органів державної влади та органів місцевого самоврядування в умовах модернізації публічного управління в Україні. *Право та державне управління*. 2016. № 1. С. 94-99.

59. Матлай Л. Теоретичні та практичні аспекти державного брендингу Іспанії – "Marca España". *Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини*. 2015. Вип. 15. С. 154-159.

60. Штельмашенко А. Д. Бренд держави: сутність та особливості формування. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління*. 2013. Вип. 2. С. 348-356.